

BESLUT

Datum
2026-01-16

Dnr
4741-2025
7638-2025

Sid
1 (4)

Chefsjustitieombudsmannen
Erik Nymansson

Kritik mot Inspektionen för vård och omsorg för långsam handläggning av tillsynsärenden

Beslutet i korthet: I anmälningar till JO förde två läkare fram klagomål mot Inspektionen för vård och omsorg (IVO) avseende långsam handläggning av ärenden om tillsyn över hälso- och sjukvårdspersonal. I det ena ärendet uppgick handläggningstiden till drygt tre år. Det andra ärendet är fortfarande pågående och handläggningstiden uppgår till över två år och två månader. ChefsJO konstaterar att handläggningstiderna klart har överstigit vad som är rimligt och acceptabelt och kritiserar IVO för den långsamma och passiva handläggningen.

Av utredningen har det framkommit att IVO under en längre period haft problem med stora balanser och långa handläggningstider inom tillsynen av legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal. Långa handläggningstider kan få konsekvenser för den hälso- och sjukvårdspersonal som utreds, bl.a. möjligheterna att bedriva sin yrkesutövning. Långa handläggningstider ökar även risken för allvarliga konsekvenser för patientsäkerheten.

ChefsJO har även beslutat att i ett särskilt ärende granska IVO:s handläggning av tillsynsärenden av läkare som avslutas med en begäran om att läkarlegitimationen återkallas och kommer därför att återkomma till IVO:s handläggningstider.

Anmälningarna

I anmälningar till JO förde AA (dnr 4741-2025) och BB (dnr 7638-2025), som båda är läkare, fram klagomål mot Inspektionen för vård och omsorg (IVO) gällande långsam handläggning av ärenden om tillsyn över hälso- och sjukvårdspersonal.

Utredning

JO tog del av ärendeöversikter för de båda ärendena och begärde därefter att IVO skulle yttra sig över anmälningarna. IVO ombads även att svara på frågor om handläggningstiderna generellt för ärenden rörande tillsyn av legitimerad sjukvårdspersonal.

IVO anförde bl.a. följande. Myndigheten ansvarar för tillsynen över bl.a. legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal (7 kap. 1 § patientsäkerhetslagen [2010:659]). Tillsynen innebär granskning av att verksamheter och personal inom hälso- och sjukvården uppfyller krav och mål enligt lagar och andra

föreskrifter samt beslut som har meddelats med stöd av sådana föreskrifter (7 kap. 3 §). Inom myndighetens egeninitierade tillsyn av legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal inleds tillsynsärenden bl.a. på grund av inkomna tips eller på grund av uppgifter som framkommer i tillsynen av verksamheter inom hälso- och sjukvården. Ärendet beträffande AA inleddes på grund av uppgifter som framkom i en anmälan. Ärendet beträffande BB inleddes på grund av uppgifter som framkom vid tillsyn av en verksamhet där BB hade varit verksam.

IVO uppgav att myndigheten ansåg att handläggningstiderna i ärendena varit alltför lång.

IVO anförde även följande beträffande handläggningstiderna generellt för den aktuella ärendetypen.

Handläggningstider i tillsynen av legitimerad personal

Handläggningstider generellt för ärenden rörande tillsyn av legitimerad personal
Under år 2024 öppnade IVO 818 ärenden och avslutade 845 ärenden inom ärendeslaget för tillsyn av hälso- och sjukvårdspersonal. För ärenden i vilka en anmälan till Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd (HSAN) beslutades var medianen för handläggningstiden 456 dagar och för ärenden utan en anmälan till HSAN var samma värde 198 dagar.

Åtgärder som IVO har vidtagit för att förkorta handläggningstiderna
IVO införde under år 2024 ett nationellt sammanhållet och fokuserat arbetssätt för att stärka rättstillämpningen för de flesta ärendeslag, inklusive tillsynen över hälso- och sjukvårdspersonal. Det förändrade arbetssättet innefattade en förbättrad intern samordning inom ärendeslaget genom att ansvariga chefer blev mer operativt delaktiga i handläggningen tillsammans med särskilt utsedda avdelningsjurister. Antalet chefer som var utsedda som beslutsfattare minskade i förhållande till tidigare arbetssätt. Ärendeslaget har numera en nationellt ansvarig avdelningschef och ett antal nationellt ansvariga enhetschefer. Dessa chefer ingår i en operativ ledningsgrupp för ärendeslaget tillsammans med ett antal avdelningsjurister. Personal med blandade kompetenser från samtliga tillsynsavdelningar ingår också i bemanningen. Den operativa ledningsgruppen ansvarar för en enhetlig hantering av den information som inkommer till myndigheten och vad som utgör skäl för att öppna tillsynsärenden. Enligt det nya arbetssättet ska de inspektörer som arbetar inom ärendeslaget huvudsakligen inte arbeta med andra typer av ärenden.

Åtgärdernas bedömda effekt

IVO bedömer att det nationella arbetssättet för ärendeslaget har medfört att färre tillsynsärenden avseende hälso- och sjukvårdspersonal öppnades samtidigt som antalet avslutade ärenden under år 2024 ökade. Den utgående balansen minskade därmed med tre procent. Antalet anmälningar till HSAN ökade under år 2024 till drygt 200, vilket motsvarar en ökning om närmare 40 procent. Antalet beslut med kritik uppgick under samma tidsperiod till 213, vilket motsvarar en ökning om närmare 70 procent. Medianvärdet för handläggningstiderna för ärenden med anmälningar till HSAN minskade med 45 dagar, eller närmare 10 procent, under år 2024.

Dessa värden är enligt IVO:s bedömning effekter av de åtgärder som vidtagits under år 2024 för att effektivisera handläggningen.

Mellan januari och maj 2025 öppnade IVO 377 ärenden inom ärendeslaget och 345 ärenden avslutades inom ärendeslaget. Antalet öppna ärenden i slutet av den perioden var 1 200. Antalet öppna ärenden vid slutet av år 2024 var 1 168.

Prognos för handläggningstiderna under kommande år
Inom myndigheten pågår ett arbete med att ta fram prognoser för handläggningstiderna för ärendeslaget. IVO har dock i dagsläget ingen färdig prognos att redovisa. Myndighetens avsikt är att handläggningstiderna ska förkortas.

JO tog del av IVO:s slutliga beslut i BB:s ärende. Vid kontakt med IVO:s registratur den 16 januari 2026 framkom att AA:s ärende inte var avgjort.

Bedömning

Långsam handläggning

Av 9 § första stycket förvaltningslagen (2017:900) framgår den grundläggande förvaltningsrättsliga principen att ett ärende ska handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts.

Av utredningen framgår att det inkom en anmälan gällande AA:s yrkesutövning den 7 november 2023 och att det aktuella tillsynsärendet öppnades samma dag. Vid kontakt med IVO den 16 januari 2026 hade något beslut ännu inte fattats i ärendet. Handläggningstiden uppgick vid den tidpunkten till ca två år och två månader. Härutöver framgår att handläggningen i stort sett helt har avstannat efter maj månad 2024. Med undantag för ett par enstaka enklare åtgärder synes myndigheten från den tidpunkten endast hanterat AA:s skrivelser angående handläggningstiden.

Ärendet rörande BB öppnades den 18 januari 2022 med anledning av uppgifter i ett annat ärende. Slutligt beslut fattades den 31 mars 2025. Handläggningstiden uppgick därmed till över tre år. Det förekom även flera långa perioder då inga åtgärder vidtogs i ärendet, framför allt mellan juni och oktober 2022, mellan oktober 2022 och mars 2023, mellan september 2023 och maj 2024 samt mellan maj och november 2024.

Jag kan konstatera att handläggningstiden i AA:s och BB:s ärenden klart har överskridit vad som är rimligt och acceptabelt. I båda ärendena har det förekommit långa perioder av passivitet. I BB:s fall har det förekommit flera passiva perioder, uppgående till så lång tid som över åtta månader. AA har å sin sida fått vänta i över ett år och åtta månader, och väntar alltjämt på ett beslut, sedan de sista handläggningsåtgärderna vidtogs i maj 2024. Det är anmärkningsvärt att AA:s ärende fortfarande inte har avgjorts med tanke på att IVO i sitt yttrande till JO uppgav att AA i juni informerades om att hans ärende var prioriterat och att beslut skulle fattas uppskattningsvis senast under september 2025. IVO kritiseras för den passiva och långsamma handläggningen av båda ärendena.

Generellt om handläggningstiderna i ärenden om tillsyn över hälso- och sjukvårdspersonal

IVO har i sina yttranden till JO redogjort för att myndigheten under en längre period haft problem med stora balanser och långa handläggningstider inom tillsynen av legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal.

Jag kan konstatera att handläggningstiden i BB:s ärende var nästan sex gånger så lång som medianen för handläggningstiden för sådana ärenden. Det har inte kommit fram att BB:s ärende var av särskilt komplicerad art. Det framstår alltså som att handläggningstiden för den aktuella ärendetypen kan variera stort. Jag har inte underlag för att bedöma vad det beror på.

Generellt ska sägas att det givetvis har stor betydelse för den hälso- och sjukvårdspersonal som granskas att handläggningen inte drar ut på tiden. Enbart den omständigheten att det pågår en utredning hos IVO kan få konsekvenser för möjligheterna för en enskild att bedriva sin yrkesutövning. En lång handläggningstid ökar även risken för allvarliga konsekvenser för patientsäkerheten.

Jag är naturligtvis positiv till att IVO vidtagit flera åtgärder i syfte att korta handläggningstiderna i tillsynsärenden. Som redan framgått är det inte acceptabelt att de som granskas eller berörda patienter drabbas av orimligt långa handläggningstider. Det är bekymmersamt att IVO inte har någon prognos för handläggningstidernas utveckling kommande år. Mycket arbete för att komma tillrätta med de långa handläggningstiderna verkar återstå.

Jag har nyligen beslutat om att i ett särskilt ärende granska IVO:s handläggning av tillsynsärenden som avslutats med en begäran till HSAN om att en läkarlegitimation ska återkallas (JO:s ärende med dnr 13131-2025). Jag kommer därför att återkomma till IVO:s handläggningstider i min tillsyn.

Ärendena avslutas.

Beslutet har fattats av chefsJO Erik Nymansson. Dokumentet har fastställts digitalt och har ingen underskrift.

Rättssakkunniga Beatrice Norin har föredragit ärendena och byråchefen Dan Johansson har deltagit i beredningen.